

New Books
Книжнина

ЗА ИЗБОРА НА УЧЕБЕН КОМПЛЕКТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В НАЧАЛЕН ЕТАП. И ЗА ОБУЧЕНИЕТО

Георгиева, А. (2020). *Съвременни проекции на обучението по български език и литература в началните класове*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. 472 стр., ISBN: 978-954-07-430-3

Пенка Кънева

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Актуалната учебна документация, според която е организирано обучението в българското училище, позволява в педагогическата практика да бъде използван учебен комплект, преминал през процедура за одобрение от Образователното министерство. Учителите самостоятелно (или в екип от колеги) избират основното средство за обучение, като го съобразяват с изискванията на учебната програма, с особеностите и потребностите на своите ученици, както и със собствените си предпочитания. В момента обаче одобрените комплекти за културно-образователната област „Български език и литература“ са 27: осем учебни комплекта за първи клас, седем – за втори клас, шест – за трети, и шест – за четвърти клас.

Тази ситуация поражда редица въпроси: дали предлаганото разнообразие не обръква учителите; дали изборът им не е ръководен само от формални белези; дали го правят, след като са се запознали задълбочено със съдържанието и са видели всички компоненти на учебните комплекти. Какъвто и да е отговорът на поста-

вените въпроси, е ясно едно: **монографията „Съвременни проекции на обучението по български език и литература в началните класове“** с автор доц. д-р Анна Георгиева представя актуално и полезно за професионалната учителска общност изследване.

С вещото око на човек, който добре познава и теорията, и образователната практика, авторката изпълнява изследователската си цел – да представи съдържанието, вложено от авторските колективи в алтернативните учебни комплекти за обучение по български език и литература за първи, втори, трети и четвърти клас (2016 – 2019 г.) чрез съпоставителен анализ на учебното съдържание и на методическите разработки и съотнасянето им към поставените цели, образователните задачи и очакваните резултати в учебните програми.

Обективността на своите тези Анна Георгиева осигурява с предварителното формулиране на критерии за анализ, въз основа на които подчертава и аргументира силните и слабите страни на образователните материали – от гледната точка на децата, които възприемат учебното съдържание, и от гледната точка на учителя, който го преподава.

Четири критерия, около които е организиран анализът на учебните комплекти за първи клас („Буквар“ и „Учебна тетрадка № 2 по писане“) в **първа глава**, са:

- последователност на въвеждане на буквите;
- структурни компоненти в урочната статия – открояване на звука; схема-модел на думи за звуков анализ; въвеждане на печатните и ръкописните букви на звука; четене на срички, думи и текст с новата буква;
- присъствие на урочни статии за реализиране на трите основни вида уроци в началното оgramотояване – урок за запознаване с нов звук и буква и упражнение в четене, урок за затвърдяване и упражнение в четене, урок за обобщение и упражнение в четене;
- присъствие на отпечатана азбука и систематизиране на звуковете според фонемната система.

Твърденията и обобщенията, които А. Георгиева формулира, са доказани с примери от учебните комплекти. Изводите от критериалния анализ насочват към констатиране на определени слабости в съдържанието и методическите разработки на учебните материали, но авторката на изследването посочва конкретни методически решения за преодоляването им и ги подчинява на основните приоритети в методическата работа за формирането на умения за самостоятелно четене и писане.

Във **втора глава** на монографията се коментира съдържанието на учебните комплекти за обучение по български език и литература за началните класове по отношение на езиковото и литературното обучение. Анализът на читанките от първи до четвърти клас следва критериите:

- обем на книжното тяло и брой включени в него текстове;
- обособен ли е отделен раздел с произведения за извънкласно четене;
- жанрова принадлежност на включените в читанката текстове;
- наличие на раздели при структуриране на съдържанието съобразно жанровия, тематичния, сезонния принцип за подредба на текстовете;
- наличие на обяснение на посочените в учебната програма за съответния клас „нови понятия“ и художествени похвати;
- наличие на нехудожествен текст;
- наличие на отпечатано заглавие на книгата или препоръка да се прочете цялата книга, ако в читанката е отпечатан само откъс от по-голям по обем текст.

Учебното съдържание на анализирани читанки е представено в таблици, като са посочени заглавията на всички произведения, включените за изучаване автори, видовете текстове по жанр, броят произведения, текстовете за извънкласно четене. В съпоставителен план са открити спецификата и предимствата на всяка читанка за съответния клас, както и на съответната авторска концепция в учебните комплекти от първи до четвърти клас. Анализът на методическите разработки за езиково обучение е по отношение на предлаганите за създаване текстове (устни и писмени съчинения и преразкази), както и на текстове с прагматична ориентация.

Принос към систематизирането на научните публикации в областта на университетското образование, свързано с методиката на преподаване на български език и литература в началните класове, са подробните библиографски справки, обособени като приложения. Представени са пълни списъци на учебните комплекти за обучение по български език и литература от първи до четвърти клас, които са използвани в периода 2002 – 2019 година, както и на одобрените от МОН и с първи тираж учебни комплекти от периода 2017 – 2019 година. Поместени са също библиографски справки с публикациите на двама изтъкнати учени, от които е черпила знания, опит и вдъхновение авторката на монографията: проф. д-р Стойка Здравкова и доц. д-р Татяна Борисова.

В заключение може да се обобщи, че монографията би била полезна както на студенти, които полагат педагогически практики и стажове в различни училища (респ. с различни учебни комплекти), така и на млади учители с малко опит в професията, а защо не и на учители със солиден опит, които искат да са „в крак“ със съвременните методически възгледи за обучението.

**THE CHOICE OF A BULGARIAN LANGUAGE
AND LITERATURE TEXTBOOK FOR PRIMARY SCHOOL.
AND ABOUT THE PROCESS OF TEACHING**

Georgieva, A. (2020). *Contemporary Dimensions of Bulgarian Language and Literature Teaching Process in Primary School*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press. 472 p., ISBN: 978-954-07-430-3

✉ **Dr. Penka Kaneva, Assoc. Prof.**

Web of Science Researcher ID: AAB-3032-2021

ORCID ID: 0000-0002-7938-374X

Faculty of Education

St. Cyril and St. Methodius University of VelikoTarnovo

VelikoTarnovo, Bulgaria

E-mail: p.kaneva@ts.uni-vt.bg